

Najaarsnota 2024

behorende bij de begrotingswijzigingsvoorstellen aangaande dienstjaar 2024

---

1. Introductie

Voor u ligt de Najaarsnota van 2024 van Land Aruba (NJN 2024) waarin stil wordt gestaan bij de laatste nog nodige door te voeren mutaties aan Landsbegroting. De NJN 2024 zal vooruitlopend op de aanbieder e/o behandeling van de 2de suppletoire van begroting 2024 aan de Staten van Aruba worden overhandigd, zodat de Staten tijdig kennis kunnen nemen van de mutatievoorstellen van vóór het einde van het begrotingsjaar. Tevens zullen de Raad van Advies en het College Aruba financieel toezicht (CAft) een afschrift hiervan ontvangen.

Stand begroting na de 1ste suppletoire

Op 25 juni 2024 hebben de Staten van Aruba de wijzigingsvoorstellen behorende tot de voorjaarsnota en 1ste suppletoire op begroting 2024 (inclusief een nota van wijziging) goedgekeurd en vastgesteld. Met als resultaat een financieringsoverschot van +2.2% van het bbp. Via deze nota en diens 2de suppletoire zal uitvoering gegeven worden aan het meevallersbeleid van de in december 2023 geactualiseerde Landsverordening Aruba financieel toezicht (LAft), waarin ten tijde van overschotten meevallers (boven de minimale +1.0% van het bbp) ingezet zullen worden voor het financieren van extra investeringen (=50% van de totale meevaller), en voor het verrichten van extra aflossingen ter verlaging van de schuld van het Land (=de overige 50% van de totale meevaller).

Kernbegrippen

De in deze nota nader uit te lichten wijzigingsvoorstellen zijn verdeeld over drie categorieën:

- Mee- en tegenvallers: mutaties i.v.m. lagere of hogere begrotingsverplichtingen e/o hogere of lagere begrotingsontvangsten dan geraamd, zonder dat het beleid is gewijzigd.
- Beleidsmatige mutaties: wijzigingen in de ramingen van kosten, investeringen, kapitaaluitgaven of middelen die voortvloeit uit wijzigingen in het beleid.
- Technische mutaties: zijn mutaties zonder beleidsmatige of (negatieve) financiële consequenties.

Leeswijzer

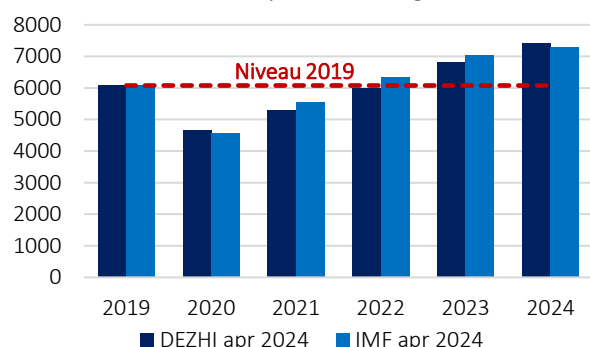
Alvorens het meevallersbeleid (technisch) toegepast kan worden, dient eerst aandacht geschonken te worden aan de laatste macro-economische ontwikkelingen in paragraaf 2. Vervolgens zal in paragraaf 3 de wijzigingsvoorstellen betreffende de ontvangsten- en bestedingenkant van de begroting nader toegelicht worden. In paragraaf 4 wordt technisch uitgelegd hoe het meevallersbeleid gehanteerd zal worden en daarna wordt een samenvatting gegeven van de verwachte eindstand van de begroting in paragraaf 5. Tot slot, richt paragraaf 6 zich op de effecten van de verwachte eindstand van de begroting en het toepassen van het meevallersbeleid op de schuldontwikkeling van het Land, en wordt in paragraaf 7 een actuele beeld gegeven van de meerjarige financiële lasten van het Landspakket op basis van ontvangen geormerkte middelen vanuit Nederland.

2. Economisch beeld voor 2024

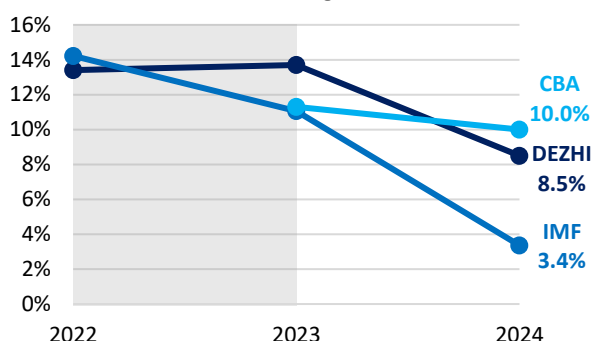
Sinds het uitbrengen van de voorjaarsnota, en het vastgesteld hebben van de daarbij horende 1ste suppletoire zijn de economische vooruitzichten voor Aruba positief en ongewijzigd gebleven. Volgens de laatste Economic Outlook

van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI) is de nominale groeiverwachting 8.5%¹ voor het jaar 2024. Dit komt neer op een nominaal bruto binnenlands product (bbp) van Afl. 7408 miljoen. Deze ontwikkeling wordt aangedreven door bevorderlijke vooruitzichten in de toeristische sector en verwachte hogere private en publieke investeringen. Ook het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Centrale Bank van Aruba (CBA) zijn positief over de Arubaanse economie met nominale groeiprognoses van respectievelijk 3.4%² en 10.0%³. Voor 2024 verwacht het IMF een nominaal bbp van Afl. 7284 miljoen, wat iets lager is dan de prognose van de DEZHI.

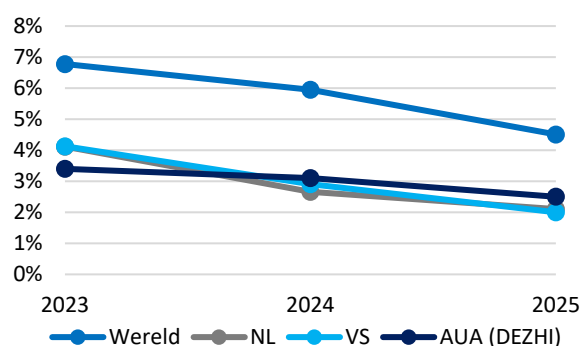
Grafiek 1: Verwachte bbp ontwikkeling

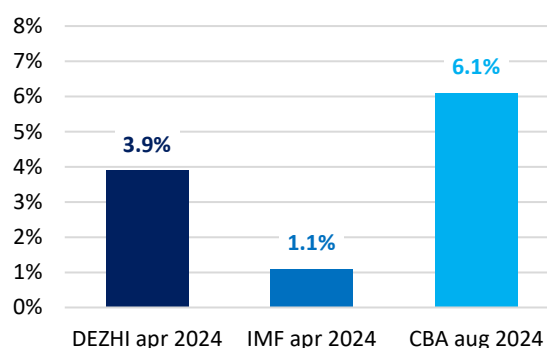
Grafiek 2: Verwachte nominale groei 2024

Grafiek 3: Inflatievoorzichten voor Aruba⁴

Grafiek 4: Verwachte reële groei 2024

De inflatieverwachtingen voor 2024 zijn gunstiger dan van de inflatiecijfers van 2023. De DEZHI verwacht een inflatie van 3.1% voor Aruba in 2024. Het IMF en de CBA zijn positiever met inflatieprognoses voor Aruba van respectievelijk 2.3% en 1.6%. Deze zijn allemaal veel lager dan de mondiale inflatieverwachting van 5.9%. Voor de Verenigde Staten en Nederland bedragen de inflatieprognoses 2.9% en 2.7%. Daarnaast is de verwachting dat de Arubaanse economie ook in reële termen gaat groeien: de DEZHI (3.9%), het IMF (1.1%) en de CBA (6.1%) projecteren allemaal een positieve reële bbp-ontwikkeling voor 2024.

1 DEZHI, Economic Outlook, april 2024.

2 IMF, World Economic Outlook, april 2024.

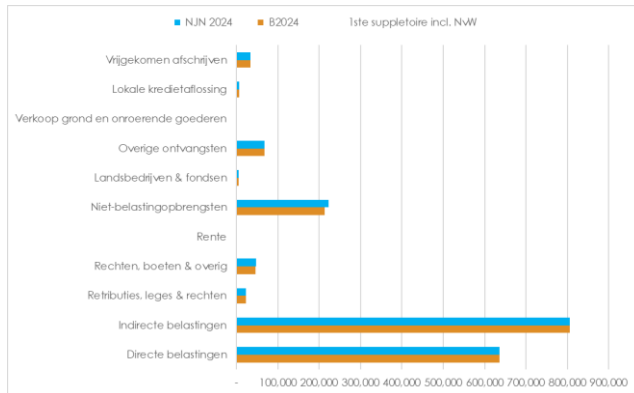
3 CBA, Economic Outlook, augustus 2024.

4 DEZHI voor Aruba (april 2024) en IMF voor de wereld, Nederland en Verenigde Staten (april 2024)

3. Wijzigingsvoorstellen in een notendop

Er is voor het einde van dit dienstjaar nog een aantal wijzigingen nodig voor in de begroting, zowel aan de ontvangsten- als aan de bestedingenkant. Deze wijzigingsvoorstellen betreffen vooral technische en beleidsmatige mutaties, welk verder geen negatief effect hebben op het financieringssaldo. Echter, vergen deze wijzigingsvoorstellen op voorhand wel de goedkeuring van de Staten van Aruba aangezien deze wijzigingen conform artikel 14 van het CV1989 dienen te verlopen. Alvorens per ministerie ingezoomd wordt op de daaronder horende wijzigingsvoorstellen, volgt hierna eerst een beknopte grafische vergelijking van de cijfers van de 1ste suppletoire 2024 versus die van deze najaarsnota.

Grafiek 5: Vergelijking ontvangsten 1ste suppletoire vs. NJN

Grafiek 6: Vergelijking bestedingen 1ste suppletoire vs. NJN

Uit deze grafische weergaven is te zien, dat de ontvangsten gestegen zijn ten opzichte van de 1ste suppletoire, met name bij de middelenposten rechten, boeten & overig, en niet-belastingopbrengsten. Daarnaast zijn aan de bestedingenkant ook een aantal toenames te zien aan de kostenposten van goederen & diensten, rente, overdrachten en investeringen. Ook zijn afnames te bespeuren bij kostenposten personeelslasten, subsidie en bijdragen & afschrijvingen.

Bedragen in AFL. 1000	Afname	Reden	Toename	Reden	Effect
Ministerie AZIOIRO			6,000	TM	6,000
Ministerie TINO					-
Ministerie ECDO			45	TM	45
Ministerie T&V			1,250	TM	1,250
Ministerie AEI			699	TM	699
Ministerie O&S					-
Ministerie J&S					-
Ministerie FIC			2,101	TM	2,101
Subtotaal:	0		10,095		10,095

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegevaller en M=Meevaller

Hierboven staat een beknopte samenvatting van de voorgestelde mutaties aan de ontvangstenzijde. Daarin is te zien dat bij vijf ministeries het middelenniveau omhoog is bijgesteld. Het gaat om de ministeries van AZIOIRO, ECDO, TV, AEI en FIC.

Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening

De raming van de middenpost niet-belastingopbrengsten onder dit ministerie zal naar boven toe bijgesteld worden met in totaal Afl. 6.0 miljoen, gelet op het aan laten sluiten van de eerder opgenomen raming met de huidige realisatietendens qua opbrengsten van het innen van erfpachten. Dit wordt incidenteel gedaan, aangezien dit een vertraageffect is van de in vorige jaren verrichte inhaal van het achterstand.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van AZIOIRO	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Directe belastingen				Uit monitoring is gebleken dat de raming op basis van de huidige realisatietendens van de erfpachten naar boven toe aangepast moet worden
Indirecte belastingen				
Retributies				
Rechten, boeten & overig				
Renten				
Niet belastingopbrengsten	6,000	I	TM	
Landsbedrijven & fondsen				
Overige ontvangsten				
Totaal:	6,000			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegevaller en M=Meevaller

■ Verhoging ■ Verlaging

Ministerie van Economische zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling

Omwille van de uitvoering van het Landspakketproject aangaande Small Island Development States (onder leiding van Prof. Hossein), heeft Nederland Afl. 44.500 aan geormerkte middelen opgestuurd. Deze middelen worden onder de middenpost niet-belastingopbrengsten onder dit ministerie geraamd.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van ECDO	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Directe belastingen				Deze raming wordt verhoogd aan de hand van de ontvangen geormerkte middelen vanuit Nederland ten behoeve van de uitvoering van het Landspakketproject inzake Small Island Development States geleid door Prof. Hossein
Indirecte belastingen				
Retributies				
Rechten, boeten & overig				
Renten				
Niet belastingopbrengsten	45	I	TM	
Landsbedrijven & fondsen				
Overige ontvangsten				
Totaal:	45			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegevaller en M=Meevaller

■ Verhoging ■ Verlaging

Ministerie van Toerisme en Volksgezondheid

De raming van de middelenposten rechten, boeten & overig en niet-belastingopbrengsten onder dit ministerie zullen met respectievelijk Afl. 1 miljoen verhoogd worden, omdat uit monitoring is gebleken dat deze ramingen bijgesteld dienen te worden aan de huidige realisatietendens. Dit is van toepassing op te innen concessies en winstuitkering van de Aruba Airport Authority (AAA). Daarnaast is ook een technische correctie nodig bij de middelenpost niet-belastingopbrengsten. Abusievelijk is eerder een te hoge raming opgenomen voor het Landspakket project aangaande de huisartsenopleiding.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van TV	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Directe belastingen				
Indirecte belastingen				
Rebtributies				
Rechten, boeten & overig	1,000	I	TM	Deze raming dient naar boven toe te worden aangepast, gelet op monitoring van de huidige realisatietendens, welke hoger is dan de eerder opgenomen raming.
Renten				
Niet belastingopbrengsten	1,000	I	TM	
	-750	I	TM	Bij monitoring is gebleken dat de eerder doorgegeven verwachte winstuitkering van AAA, hoger zal uitkomen dan eerder verwacht is
				Per abus is een te hoge raming opgenomen voor het Landspakket project t.b.v. huisartsenopleiding
Landsbedrijven & fondsen				
Overige ontvangsten				
Totaal:	1,250			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verhoging ■ Verlaging

Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie

De raming van de middelenposten niet-belastingopbrengsten onder dit ministerie zal aangevuld worden met in totaal Afl. 699.300, welke ontvangen geormerkte middelen zijn van Nederland omwille van de implementatie van een aantal projecten behorend tot thema E van het Landspakket. Het gaat hier om projecten als: doorontwikkeling Departamento di Progreso Laboral (DPL) ad. Afl. 101.800, arbeidsmarktbeleid ad. Afl. 149.800, reviseren & optimaliseren verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt ad. Afl. 31.900, realiseren forecasting model personeelsbehoefte ad. Afl. 199.800 en interface Directie Arbeid en Onderzoek en CENSO ad. Afl. 216.000.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van AEI	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Directe belastingen				
Indirecte belastingen				
Retributies				
Rechten, boeten & overig				
Renten				
Niet belastingopbrengsten	699	I	TM	Deze raming wordt verhoogd aan de hand van de ontvangen geormerkte middelen vanuit Nederland ten behoeve van de uitvoering van projecten van Landspakket thema E
Landsbedrijven & fondsen				
Overige ontvangsten				
Totaal:	699			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verhoging ■ Verlaging

Op basis van de hiervoor genoemde wijzigingsvoorstellen zal de vastgestelde ontvangstenstand van de begroting van 2024 met Afl. +7.9 miljoen gaan toenemen. Hierna volgt een geactualiseerde overzicht van de ontvangstenstand, indien rekening wordt gehouden met de in deze nota gepresenteerde wijzigingsvoorstellen.

Ministerie van Financiën en Cultuur

In het kader van een aantal lopende projecten behorend tot het Landspakket thema A, zal de middelenpost van de niet-belastingopbrengsten onder dit minister met in totaal Afl. 2.1 miljoen verhoogd worden. Deze geormerkte middelen zijn bestemd voor de volgende Landspakketprojecten: de invoering van een digitale versie van de leergang openbare financiën (E-LOFA) ad. Afl. 46.700, de introductie van het three lines of defense model (3LOD) ad. Afl. 1.899.000, en het financieel verslaggevingsstelsel ad. Afl. 155.000.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van FIC	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving	
Directe belastingen					
Indirecte belastingen					
Retributies					
Rechten, boeten & overig					
Renten					
Niet belastingopbrengsten	47	I	TM	Deze raming wordt verhoogd aan de hand van de ontvangen geormerkte middelen vanuit Nederland ten behoeve van de uitvoering van het Landspakketproject inzake E-LOFA	
	1,899	I	TM		Deze raming wordt verhoogd aan de hand van de ontvangen geormerkte middelen vanuit Nederland ten behoeve van de uitvoering van het Landspakketproject inzake de introductie van three lines of defense
	155	I	TM		
Landsbedrijven & fondsen					
Overige ontvangsten					
Totaal:	2,101				

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verhoging ■ Verlaging

Op basis van de hiervoor genoemde wijzigingsvoorstellen zal de vastgestelde ontvangstenstand van de begroting van 2024 met Afl. +10.1 miljoen gaan toenemen. Hierna volgt een geactualiseerde overzicht van de ontvangstenstand, indien rekening wordt gehouden met de in deze nota gepresenteerde wijzigingsvoorstellen.

	B2024 1ste suppletoire incl. NvW	Δ	B2024 NJN	AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
<i>in AFL. 1000</i>											
Ontvangsten	Directe belastingen	636,300	-	636,300	-	-	-	-	-	-	-
	Indirecte belastingen	806,025	-	806,025	-	-	-	-	-	-	-
	Retributies, leges & rechten	22,856	-	22,856	-	-	-	-	-	-	-
	Rechten, boeten & overig	46,466	1,000	47,466	-	-	1,000	-	-	-	-
	Rente	312	-	312	-	-	-	-	-	-	-
	Niet-belastingopbrengsten	213,584	9,095	222,680	6,000	-	45	250	699	-	2,101
	Landsbedrijven & fondsen	4,848	-	4,848	-	-	-	-	-	-	-
	Overige ontvangsten	68,124	-	68,124	-	-	-	-	-	-	-
	Verkoop grond en onroerende goederen	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-
	Lokale kredietaflossing	6,134	-	6,134	-	-	-	-	-	-	-
Vrijgekomen afschrijven	34,072	-	34,072	-	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal:	1,838,731	10,095	1,848,827	6,000	0	45	1,250	699	0	0	2,101

De bestedingenkant van de begroting van 2024 vergt ook een aantal aanpassingen. De laatstgenoemden zijn van technische en beleidsmatige aard, en zijn terug te relateren aan o.a. wijzigingen van de ramingen van de goederen & diensten omwille van de implementatie van projecten van Landspakket thema A en E, het doorvoeren van een correctie op de omvang van het rentevoordeel en het incidenteel verschuiven van onbestede ruimte bij de gewone dienst naar de kapitaaldienst voor het verrichten van een aantal investeringen. Ook vergt de raming bij de kostenpost overdrachten een technische aanpassing, omdat de eerder geraamde bedrag ter dekking van de verhoging van de reparatietoelag achteraf te laag geraamd is gebleken. Hierna volgt een beknopte samenvatting van de voorgestelde mutaties aan de bestedingenkant:

Bedragen in AFL. 1000	Toename	Reden	Afname	Reden	Effect
Ministerie AZOIRO	160	BM	-160	BM	-
Ministerie TINO	883	BM	-733	BM	150
Ministerie ECDO	330	BM	-435	BM	(106)
Ministerie T&V	750	TM	-1,500	TM	(750)
Ministerie AEI	774	TM	-75	BM	699
Ministerie O&S	3,536	BM	-3,836	BM	(300)
Ministerie J&S	828	BM	-5,828	BM	(5,000)
Ministerie FIC	14,248	TM	-188	TM	14,060
Subtotaal:	21,509		-12,756		8,754

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegevaller en M=Meevaller

Ministerie van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie, Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening

De raming bij de kostenpost goederen & diensten behorend tot dit ministerie, zal verhoogd worden ter dekking van extra voorbereidende lasten voor het instellen van een ombudsman. Deze extra lasten worden budgetneutraal gedekt door met hetzelfde benodigde bedrag (ad. Afl. 160.000) de raming onder de kostenpost bijdragen & afschrijving van overig AZIOIRO eenmalig te verlagen.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van AZIOIRO	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten				
Goederen & diensten	160	I	BM	Deze raming wordt verhoogd ter dekking van voorbereidende lasten ten behoeve van het hebben van een ombudsman
Rente				
Subsidies & doeluitkeringen				
Overdrachten				
Bijdragen & afschrijvingen	(140)	I	BM	De raming bij kostenpost overig AZIOIRO dient verlaagd te worden, ter dekking van extra voorbereidende lasten voor de instelling van de ombudsman
Investeringen				
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	0			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verlaging ■ Verhoging

Ministerie van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken

De raming bij de kostenpost personeelslasten van dit ministerie wordt met Afl. 733.00 verlaagd als gevolg van incidenteel onderbestede ruimte bij de Directie Ouderenzaken, ter dekking van uitgaven gerelateerd aan deskundig advies ten behoeve van voorbereidingen van de audit van de International Civil Aviation Organization en de Federal Aviation Administration (ad. Afl. 196.000). De restante van de dekking zal ingezet worden voor renovatie en verfraaiing busstation San Nicolas, bushaltes en verfraaiing Arubus te San Nicolas. Voor het laatstgenoemde ontvangt dit ministerie tevens Afl. 150.000 van het ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling, zodoende wordt dit wijzigingsvoorstel budgetneutraal.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van TINO	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten	(196)	I	BM	Deze raming bij de Directie Ouderenzaken dient verlaagd te worden als gevolg van incidentele waargenomen onderuitputting
	(537)	I	BM	
Goederen & diensten	196	I	BM	Deze raming bij de Directie Ouderenzaken dient verlaagd te worden, ter dekking van extra lasten ten behoeve van Arubus
Rente				Deze raming bij DLA wordt verhoogd ter dekking van extra lasten gerelateerd aan audit CAO en FAA
Subsidies & doeluitkeringen	687	I	BM	Deze raming dient verhoogd te worden omwille van renovatie en verfraaiing busstation San Nicolas, beschutting bushaltes en verfraaiing Arubus te San Nicolas
Overdrachten				
Bijdragen & afschrijvingen				
Investeringen				
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	150			Dekking voor dit restant bedrag is afkomstig van Min ECDO

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verlaging ■ Verhoging

Ministerie van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling

De raming bij de kostenposten subsidies, overdrachten en investeringen worden met respectievelijk incidenteel met Afl. 115.000, Afl. 150.000 en Afl. 170.000 verlaagd (bij waargenomen onderbestede ruimte) omwille van uitgaven ten behoeve van verfraaiing Arubus te San Nicolas, het ramen van een benodigde kapitaalstorting voor de Agri Development Company en kapitaalinjectie voor Freezone Aruba. Deze wijzigingsvoorstellen leveren een extra ruimte van bruto Afl. 150.000 op, welke ingezet wordt bij het ministerie van TINO in het voordeel van verfraaiing Arubus te San Nicolas. Ook wordt bij de post goederen en diensten Afl. 44.500 geraamd omwille van de uitvoering van het Landspakketproject aangaande SIDS.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van ECDO	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten				
Goederen & diensten	45	I	TM	Deze raming wordt opgevoerd omwille van de uitvoering van het Landspakketproject aangaande SIDS (o.l.v. Prof. Hossein)
Rente				
Subsidies & doeluitkeringen	(115)	I	BM	
Overdrachten	(150)	I	BM	
	70	I	BM	
	215	I	BM	
Bijdragen & afschrijvingen				
Investerings	(170)	I	BM	
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	-106			Dekking t.b.v. beleidsintenties Min TINO

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verlaging ■ Verhoging

Ministerie van Toerisme en Volksgezondheid

De raming bij de kostenpost personeelslasten van dit ministerie wordt technisch verlaagd ter correctie van een eerder foutief en verkeerd gecategoriseerde opgenomen raming ten behoeve van het Landspakketproject inzake de huisartsenopleiding. Eveneens, wordt het juiste bedrag (ad. Afl. 750.000) in de juiste kostencategorie opgenomen onder de kostenpost goederen en diensten. Deze wijzigingsvoorstellen leveren een extra ruimte op ad. Afl. 750.000, welke ingezet zal worden ter dekking van overige bijstellingen en of saldoverbetering.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van TV	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten	(1.500)	I	TM	Per abuis is ten behoeve van het Landspakket project aangaande huisartsenopleiding teveel begroot en niet bij de juiste categorie geraamd Bijstelling van deze raming is noodzakelijk i.v.m. correctie raming en kostencategorie van het Landspakket project aangaande huisartsenopleiding
Goederen & diensten	750	I	TM	
Rente				
Subsidies & doeluitkeringen				
Overdrachten				
Bijdragen & afschrijvingen				
Investerings				
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	-750			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verlaging ■ Verhoging

Ministerie van Arbeid, Energie en Integratie

De raming bij de kostenpost goederen & diensten behorend tot dit ministerie, zal verhoogd worden omwille van de uitvoering van een aantal projecten van thema E van het Landspakket, waarvoor Nederland een totaal van Afl. 699.000 aan geoormerkte middelen aan het Land overgemaakt heeft. Deze middelen zijn te beschouwen als een initiële tijdelijke voeding, waarvoor daarna het Land zelf zorg moet gaan dragen voor de daaruit eventueel structureel voortvloeiende lasten. Verder worden de kosten gerelateerd aan deze middelen in twee verschillende kostencategorieën geraamd c.q. Afl. 424.000 onder de post goederen en diensten, en Afl. 276.000 onder de post investeringen. Ook wordt de centrale investeringspost van dit ministerie met Afl. 75.000 verlaagd, ter dekking van

benodigde extra kosten onder de post goederen en dienst voor licenties LABORA van DAO, reparatie alarmsysteem van DAO en ook voor achterstallige huur EPE. Al deze wijzigingsvoorstellen zijn budgetneutraal en of worden gedekt aan de hand van geormerkte middelen (c.q. Afl. 699.000 t.b.v. het Landspakket thema E).

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van AEI	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten				
Goederen & diensten	102	I	TM	Raming ten behoeve van het project Doorontwikkeling DPL van Landspakket thema E
	150	I	TM	Raming ten behoeve van het project Arbeidsmarktbeleid van Landspakket thema E
	32	I	TM	Raming ten behoeve van het project Reviseren & optimaliseren verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt van Landspakket thema E
	50	I	TM	Raming ten behoeve van het project Realiseren forecasting model personeelsbehoefte van Landspakket thema E
	90	I	TM	Raming ten behoeve van het project Interface Directie Arbeid en Onderzoek, en Censo van Landspakket thema E
	75	I	BM	Deze raming dient verhoogd te worden i.v.m. licenties LABORA (Afl. 17.000) en reparatie alarmsysteem van DAO (Afl.10.000), doch ook voor achterstallige huur EPE (Afl. 48.000)
Rente				
Subsidies & doeluitkeringen				
Overdrachten				
Bijdragen & afschrijvingen				
Investerings	150	I	TM	Opvoering raming project Realisaeren forecasting model personeelsbehoefte van Landspakket thema E
	126	I	TM	Opvoering raming project Interface DAO en Censo van het Landspakket thema E
	(75)	I	BM	De raming van de centraal investeringspost van Min AEI wordt verlaagd ter dekking van de benodigde verhoging bij de post G&D van DAO
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	699			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller
■ Verlaging ■ Verhoging

Ministerie van Onderwijs en Sport

Drie kostenposten bij dit ministerie vergen een wijziging. Het gaat om de kostenpost goederen en diensten, subsidies en investeringen. De raming bij de kostenpost goederen en diensten wordt met Afl. 201.000 verhoogd in verband met structurele lasten vervolgoopleiding SPO en ook taalbeleid. Daarnaast wordt de raming bij de kostenpost subsidies met ca. Afl. 2.3 miljoen incidenteel verlaagd bij waargenomen onderbestede ruimte ter dekking van beleidsmatig benodigde investeringen te weten: Afl. 1.3 miljoen meerwerk project Guillermo Prospero Trinidad, Afl. 150.000 ten behoeve van het project Asfalt kleuter Conrado Coronel en Afl. 400.000 ten behoeve van het project Little League Ballpark te Post Chiquito. Deze wijzigingsvoorstellen leveren een extra ruimte op van Afl. 300.000, welke ingezet zal worden ter dekking van het project Betico Croes Museum onder het ministerie van Financiën en Cultuur.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van OS	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten				
Goederen & diensten	71	S	BM	Deze raming dient aangepast te worden i.v.m. kosten t.b.v. het opstarten van de vervolopleiding van SPO
	130	S	BM	Deze raming dient naar boven toe aangepast te worden i.v.m. een mogelijk te verwachten overschrijding bij de Directie Onderwijs inzake taalbeleid
Rente				
Subsidies & doeluitkeringen	900	S	BM	Deze raming wordt bijgesteld i.v.m. verhoging algemene subsidie Educampus HAVO/VWO
	(900)	S	BM	Verwachte onderbesteding bij de kostenpost Overig OS wordt naar beneden toe bijgesteld
	(150)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij Fatima school (Afl. 90.00) en Colegio Laura Wernet (Afl. 60.000) wordt naar beneden toe bijgesteld ter dekking van het project Santa Cruz Sport Complex
	(350)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij Filomena College (Afl. 200.000) en St. Dominicus College (Afl. 150.00) wordt naar beneden toe bijgesteld ter dekking van het project van het aanleggen van een pump zwembad te Savaneta
	(90)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij Faith Revival wordt naar beneden toe bijgesteld ter dekking van het project BMX-track te Sabana Grandi
	90	I	BM	Opvoering raming t.b.v. het project BMX-track te Sabana Grandi onder kostenpost overig OS
	150	I	BM	Opvoering raming t.b.v. het project Santa Cruz Sport Complex onder kostenpost IBISA
	350	I	BM	Opvoering raming t.b.v. het project van het aanleggen van een pump zwembad te Savaneta onder kostenpost IBISA
	(1,295)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij diverse scholenzal ingezet worden ter dekking van meerwerk van het project GPT-stadion. Het betreft onderbesteding bij Colegio Arubano (Afl. 740.000), SEPB (Afl. 70.000), EPB (Afl. 128.000), Cacique Macuarima school (Afl. 110.000), St. Jan school (Afl. 160.000) en Ora Ubaoschool (Afl. 87.000)
	(71)	S	BM	Onderbesteding bij Colegio Cristo Rey zal ingezet worden ter dekking van het opstarten van de vervolopleiding SPO
	(150)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij Rosarioschool (Afl. 18.000) en Rosaschool (Afl. 132.000) zal ingezet worden als dekking van het project aanleggen asfalt kleuterschool Conradus Coronel
	(400)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij Heilig Hart College zal ingezet worden ter dekking van het project Little League Ball Park te Pos Chiquito
	(130)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij SEPB zal ingezet worden ter dekking van de verwachte overschrijding bij de kostenpost G&D van de Directie Onderwijs
	(300)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij St. Franciscus (Afl. 70.000), Kukwisastraat (Afl. 131.00) en Paulusschool (Afl. 135.00) zullen ingezet worden ter dekking van het project Betico Croes Museum te Santa Cruz
Overdrachten				
Bijdragen & afschrijvingen				
Investerings	1,295	I	BM	Opvoering raming t.b.v. meerwerk project GPT stadion
	150	I	BM	Opvoering raming t.b.v. het project asfalt kleuter Conrado Coronel
	400	I	BM	Opvoering raming t.b.v. het project Little League Ballpark te Pos Chikito
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	-300			Restante is ter dekking van het project Betico Croes museum onder het Ministerie van Financiën en Cultuur

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller
■ Verlaging ■ Verhoging

Ministerie van Justitie en Sociale Zaken

In totaal vergen vier ramingen behorend tot dit ministerie een wijziging. De kostenpost goederen en diensten zal met Afl. 636.000 verhoogd worden als gevolg van het event Mental health matters van FADA (ad. Afl. 99.400), extra lasten in verband met dienstverleningsovereenkomsten bij de dienst Brandweer (ad. Afl. 68.600), FEPA pilot project (ad. Afl. 55.500), dekking verwachte overschrijding bij de Dienst Sociale Zaken (ad. Afl. 143.100), bijstand postkantoor (ad. Afl. 125.000), huur en verhuiskosten bij materiële hulpverlening (ad. Afl. 68.000) en dienstverleningsovereenkomsten bij BOC (ad. Afl. 76.000). Deze incidentele verhogingen worden gedekt door middel van het verlagen van de raming van de kostenpost materiële hulp om deze alweer in lijn te brengen met de werkelijke kosten en om zodoende structurele onderbesteding te voorkomen. Bij de kostenpost subsidies en overdrachten worden de ramingen respectievelijk verhoogd met Afl. 130.000 ten behoeve van projecten van St.

HUNTO en met Afl. 63.000 ter uitbreiding van capaciteit verkeerszittingen bij de GEA. Tot slot, wordt ook bij de kostenpost bijdragen en afschrijvingen de raming omwille van het instellen van een justitieel fonds op Koninkrijksniveau afgevoerd, aangezien deze beleidsintentie geen doorgang meer zal hebben. Al deze wijzigingsvoorstellen leveren een extra ruimte van Afl. 5.0 miljoen, welke ingezet zal worden ten behoeve van overige bijstellingen en of saldoverbetering.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van JS	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten				
Goederen & diensten	99	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. FADA event inzake Mental health matters den bario
	69	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. extra lasten dienstverleningsovereenkomsten bij de Dienst Brandweer Aruba
	56	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. FEPA pilot project (PABO)
	143	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden door een verwacht overschrijding bij de Dienst Sociale Zaken
	125	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. bijstand Postkantoor
	68	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. huur- e.o. verhuiskosten
	76	I	BM	Deze raming dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. de dienstverleningsovereenkomsten van 4 groepvoeders bij BOC
Rente				
Subsidies & doeluitkeringen	130	I	BM	Deze raming t.b.v. St. HUNTO dient naar boven toe bijgesteld te worden i.v.m. de vrouwen afdeling (50k) en projectruimte detox (80k)
Overdrachten	(828)	I	BM	Verwachte onderbesteding bij de kostenpost materiële hulp wordt verlaagd ter dekking van de overige benodigde ramingsverhogingen
	63	S	BM	Deze raming dient verhoogd te worden i.v.m. uitbreiding capaciteit voor verkeerszittingen bij de GEA
Bijdragen & afschrijvingen	(5,000)	S	BM	Gelet dat de beleidsintentie om op Koninkrijksniveau met een gezamenlijke Justitiële fonds geen doorgang meer zal hebben, zal deze raming afgevoerd worden
Investeringen				
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	-5,000			Restante is omwille van dekking van overige bijstellingen e.o. de saldoverbetering

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

■ Verhoging ■ Verhoging

Ministerie van Financiën en Cultuur

Onder dit ministerie zullen op vier kostenposten wijzigingen voorgesteld worden c.q. goederen en diensten, rente, subsidies en overdrachten. De raming bij de kostenpost goederen en diensten zal verhoogd worden met geormerkte begrotingsruimte ten behoeve van de uitvoering van een drietal Landspakketprojecten te weten E-LOFA ad. Afl. 46.700, 3LOD ad. Afl. 1.899.000 en financieel verslaggevingsstelsel ad. Afl. 155.000. Ook zal een waargenomen onderbestede ruimte ad. Afl. 8.200 verlaagd worden, ter dekking van benodigde extra kosten voor wat betreft de voedselpakketten bij FMA. Daarnaast wordt de kostenpost subsidie met Afl. 300.000 verhoogd afkomstig van het ministerie van Onderwijs en Sport ter dekking van het project Betico Croes museum te Santa Cruz. Verder worden twee kostenposten technisch bijgesteld met het correcte niveau voor de raming. Het gaat hier om een verhoging van de renteraming met Afl. 9.8 miljoen, en de overdrachtenraming met Afl. 1.8 miljoen omwille van de reparatietoeslag. Het laatstgenoemde betreft een aanpassing van de reparatietoeslag met Afl. +1.8 miljoen ter dekking van de totale kosten van 2024 van ca. Afl. 3.3 miljoen. Het ontstane verschil van Afl. 9.8 miljoen moet opnieuw bijgesteld te worden bij de rente van 2024, aangezien na het sluiten van het bestuurlijk akkoord met Nederland en het vastgesteld hebben van de 1ste suppletore gebleken is dat het rentevoordeel Afl. 6.6 miljoen (en niet Afl. 16.4 miljoen) bedroeg. Deze wijzigingsvoorstellen behoeven een extra ruimte van Afl. 11.9 miljoen, welke deels gedekt wordt door de restante vrijgemaakte ruimte aan de bestedingenkant en deels door de uit monitoring bijgestelde middelen.

Alle bedragen zijn in AFL 1000

Ministerie van FIC	Mutatie	Aard	Reden	Omschrijving
Personeelslasten				
Goederen & diensten	(8)	S	BM	Deze raming wordt bijgesteld deels ter dekking van benodigde subsidie aan FMA
	47	I	TM	Deze raming wordt opgevoerd omwille van de uitvoering van het Landspakketproject E-LOFA
	1,899	I	TM	Deze raming wordt opgevoerd ten behoeve van de implementatie van het Landspakketproject three lines of defense (3LOD)
	155	I	TM	Deze raming wordt opgevoerd ter uitvoering van het Landspakketproject financieel verslaggevingsstelsel
Rente	9,808	I	TM	Na vaststelling van de 1ste suppletoire 2024 is Aruba geïnformeerd dat het renteoordeel zijdens Nederland door het hanteren van een andere berekeningswijze lager qua omvang is dan eerder verwacht werd.
Subsidies & doeluitkeringen	300	I	BM	Deze raming wordt opgevoerd bij de Directie Cultuur t.b.v. het project Befico Croes Museum te Santa Cruz
	188	S	BM	Deze raming dient verhoogd te worden i.v.m. extra lasten voedselpakketten FMA
Overdrachten	1,851	S	TM	De eerder geraamde bedrag ter dekking van de verhoging van de reparatietoelag bleek achteraf gezien te laag te zijn
	(180)	I	BM	Deze raming wordt incidenteel afgevoerd i.v.m. het feit dat dit jaar het Cultuurfonds geen doorgang meer zal hebben
Bijdragen & afschrijvingen				
Investeringen			I	TM
Lokale vermogensoverdrachten				
Lokale kredietverlening				
Totaal:	14,060			

Noot: S=Structureel, I=Incidenteel, B=Beleidsmatige actie, TM= Technische Mutatie, T=tegenvaller en M=Meevaller

Verlaging Verhoging

Op basis van de hiervoor genoemde wijzigingsvoorstellen zal de vastgestelde bestedingenstand van de begroting van 2024 bovenwaarts bijgesteld worden. Hierna volgt een geactualiseerde overzicht van de bestedingenstand, indien rekening wordt gehouden met de in deze nota gepresenteerde wijzigingsvoorstellen.

	B2024 1ste suppletoire incl. NvW	Δ	B2024 NJN	AZIOIRO	TINO	ECDO	T&V	AEI	O&S	J&S	FIC
Bestedingen											
Personeelslasten	483,682	(2,233)	481,449	-	(733)	-	(1,500)	-	-	-	-
Goederen & diensten	221,117	4,578	225,695	160	196	45	750	499	201	636	2,093
Rente	306,262	9,808	316,070	-	-	-	-	-	-	-	9,808
Subsidie & doeluitkeringen	245,637	(1,156)	244,481	-	687	(115)	-	-	(2,346)	130	488
Overdrachten	179,384	1,040	180,425	-	-	135	-	-	-	(766)	1,671
Bijdragen & afschrijvingen	192,102	(5,160)	186,942	(160)	-	-	-	-	-	(5,000)	-
Investeringen	20,894	1,876	22,770	-	-	(170)	-	201	1,845	-	-
Lokale vermogensoverdrachten	4,400	-	4,400	-	-	-	-	-	-	-	-
Lokale kredietverlening	20,000	-	20,000	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal:	1,673,590	8,754	1,682,233	0	150	-106	-750	699	-300	-5,000	14,060

4. Toepassing meevallersbeleid

De vastgestelde begroting van 2024 inclusief de 1ste suppletoire en een nota van wijziging kwam uit op +2.2% van het bbp. Dit betekent dat indien rekening wordt gehouden met de waargenomen meevaller en de in de vorige paragrafen gepresenteerde wijzigingsvoorstellen de verwachte eindstand van begroting 2024 op het volgende uitkomt:

	B2024	Δ	1ste suppletoire	Δ	NvW	Δ	2de suppletoire	Soort Wijziging
Ontvangsten (in AFL. 1000)								
Directe belastingen	567,000	33,500	600,500	35,800	636,300		636,300	
Indirecte belastingen	771,715	5,600	777,315	28,710	806,025		806,025	
Retributies, leges & rechten	22,656	200	22,856		22,856		22,856	
Rechten, boeten & overig	54,486	(20)	54,466	(8,000)	46,466	1,000	47,466	Incidenteel
Rente	312		312		312		312	
Niet-belastingopbrengsten	210,264	(9,180)	201,084	12,500	213,584	9,095	222,680	Incidenteel
Landsbedrijven & fondsen	4,848		4,848		4,848	-	4,848	Incidenteel
Overige ontvangsten	58,123	1	58,124	10,000	68,124		68,124	
Verkoop grond en onroerende goederen	10		10		10		10	
Lokale kredietaflossing	6,134		6,134		6,134		6,134	
Vrijgekomen afschrijvingen	34,072		34,072		34,072		34,072	
Totaal:	1,729,620	30,101	1,759,721	79,010	1,838,731	10,095	1,848,827	

	B2024	Δ	1ste suppletoire	Δ	NvW	Δ	2de suppletoire	Soort Wijziging
Bestedingen (in AFL. 1000)								
Personeelslasten	471,064	12,618	483,682		483,682	(2,233)	481,449	Incidenteel
Goederen & diensten	216,415	2,232	218,647	2,470	221,117	4,578	225,695	Incidenteel
Rente	327,536	(21,274)	306,262		306,262	9,808	316,070	Incidenteel
Subsidie & doeluitkeringen	230,231	12,598	242,829	2,808	245,637	(1,156)	244,481	Incidenteel
Overdrachten	178,750	634	179,384		179,384	1,040	180,425	Structureel
Bijdragen & afschrijvingen	190,867	1,235	192,102		192,102	(5,160)	186,942	Incidenteel
Investerings	20,000	894	20,894		20,894	1,876	22,770	Incidenteel
Lokale vermogensoverdrachten	4,400		4,400		4,400		4,400	
Lokale kredietverlening	20,000		20,000		20,000		20,000	
Totaal:	1,659,263	8,938	1,668,201	5,278	1,673,590	8,754	1,682,233	

	B2024	Δ	1ste suppletoire	Δ	NvW	Δ	2de suppletoire	Soort Wijziging
Financiering (in AFL. 1000)								
Aflossingen:	371,554	196,107	567,661		567,661		567,661	
Financieringssaldo LAND:	70,357	21,163	91,520	73,621	165,141	1,453	166,594	
Financieringsbehoefte:	301,197		476,141		402,520		401,067	
Financieringssaldo LAND uitgedrukt in BBP-%	1.0%		1.2%		2.2%		2.2%	
BBP	6,828,000		7,408,000		7,408,000		7,408,000	

Noot: Indien er op een post meerdere malen dezelfde soort wijziging voortkomt (bijv. 3x structureel en 1x incidenteel) wordt dat post in het algemeen bestempeld met de meest voorkomende wijzigingsssoort en of met het soort met het hoogste effect, als er een van elk is.

Uit deze prognose is te zien, dat de meevaller vastgesteld is op een niveau van +2.2% van het bbp c.q. Afl. 166.6 miljoen⁵. In overeenstemming met het meevallersbeleid van artikel 14 lid 2d van de LAft, dient 50% ervan ingezet te worden voor het verrichten van extra investeringen, en de overige 50% voor een verdere reductie van de schuld van het Land. In de volgende tabel staat een samenvatting van hoe het meevallersbeleid i.c. van dienstjaar 2024 toegepast zou kunnen worden:

	in Afl. 1000
Verwachte resultaat 2de suppletoire 2024:	166,594
1% overschotnorm 2024	74,080
Omvang meevaller 2024	92,514
50% extra investeringen	46,257
50% extra aflossingen	46,257

Deze meevaller zal als volgt geraamd worden in de 2de suppletoire van 2024: het financieringssaldo zal met Afl. 46.3 miljoen verhoogd worden tot een bedrag van Afl. 120.3 miljoen dat ingezet zal worden voor schuldreductie. De

⁵ Dit resultaat is Afl. +1.4 miljoen beter dan het gepresenteerde in de 1ste suppletoire van 2024.

kostenpost investeringen zal met het overige Afl. 46.3 miljoen van de waargenomen meevaller toenemen, na het opvoeren van de volgende extra investeringsprojecten:

Investerings	in Afl. 1000	Ministerie
Bouwen gebouw B2 AWC	1,415	TINO
Renovatie Gebouw C tot trainingsfaciliteit	395	AZIOIRO
Arubahuis renovatieproject	4,625	AZIOIRO
Revitalisatie Plan San Nicolas fase 1a	2,500	ECDO
Project Dompelpomp unit	2,000	JS
Renovatie gebouw DIMAS & DAO	3,503	AEI
Vervanging 2 dumptrucks	819	AZIOIRO
Nieuwe zonnepanelensysteem	181	TINO
Aanschaf selfcheck bookcheck	264	OS
Bushiri shoreline	2,061	TV
Web-portaal professionele klanten	225	AZIOIRO
Project nieuwe gebouw SVOA en boekenfonds te Colegio Arubano	2,181	OS
Linearpark AAA	3,050	TV
Vervanging Smart Board/Tablets	116	ECDO
Meerjarige onderhoudsplan DOW	18,622	AZIOIRO
Asfalteren zandwegen	2,500	AZIOIRO
Farmer's market	1,800	TINO
Totale mutatie:	46,257	

5. Recapitulatie verwachte eindstand Landsbegroting anno 2024

Resumerend, zal de begroting van 2024 rekening houdend met de wijzigingsvoorstellen van de 2de suppletoire zoals gepresenteerd is in deze nota als volgt eruit zien:

<i>Ontvangsten (in AFL. 1000)</i>	B2024	Δ	1ste suppletoire	Δ	NvW	Δ	2de suppletoire	Soort Wijziging
Directe belastingen	567,000	33,500	600,500	35,800	636,300		636,300	
Indirecte belastingen	771,715	5,600	777,315	28,710	806,025		806,025	
Retributies, leges & rechten	22,656	200	22,856		22,856		22,856	
Rechten, boeten & overig	54,486	(20)	54,466	(8,000)	46,466	1,000	47,466	Incidenteel
Rente	312		312		312		312	
Niet-belastingopbrengsten	210,264	(9,180)	201,084	12,500	213,584	9,095	222,679	Incidenteel
Landsbedrijven & fondsen	4,848		4,848		4,848		4,848	
Overige ontvangsten	58,123	1	58,124	10,000	68,124		68,124	
Verkoop grond en onroerende goederen	10		10		10		10	
Lokale kredietaflossing	6,134		6,134		6,134		6,134	
Vrijgekomen afschrijvingen	34,072		34,072		34,072		34,072	
Totaal:	1,729,620	30,101	1,759,721	79,010	1,838,731	10,095	1,848,826	

Bestedingen (in AFL. 1000)	B2024	Δ	1ste suppletoire	Δ	NvW	Δ	2de suppletoire	Soort Wijziging
Personeelslasten	471,064	12,618	483,682		483,682	(2,233)	481,449	Incidenteel
Goederen & diensten	216,415	2,232	218,647	2,470	221,117	4,578	225,695	Incidenteel
Rente	327,536	(21,274)	306,262		306,262	9,808	316,070	Incidenteel
Subsidie & doeluitkeringen	230,231	12,598	242,829	2,808	245,637	(1,156)	244,481	Incidenteel
Overdrachten	178,750	634	179,384		179,384	1,040	180,425	Structureel
Bijdragen & afschrijvingen	190,867	1,235	192,102		192,102	(5,160)	186,942	Incidenteel
Investerings	20,000	894	20,894		20,894	48,133	69,027	Incidenteel
Lokale vermogensoverdrachten	4,400		4,400		4,400		4,400	Incidenteel
Lokale kredietverlening	20,000		20,000		20,000		20,000	
Totaal:	1,659,263	8,938	1,668,201	5,278	1,673,590	55,011	1,728,490	

Financiering (in AFL. 1000)	B2024	Δ	1ste suppletoire	Δ	NvW	Δ	2de suppletoire	Soort Wijziging
Aflossingen:	371,554	196,107	567,661		567,661		567,661	
Financieringssaldo LAND:	70,357	21,163	91,520	73,621	165,141	(44,805)	120,336	
Financieringsbehoefte:	301,197		476,141		402,520		447,325	
Financieringssaldo LAND uitgedrukt in BBP-%	1.0%		1.2%		2.2%		1.6%	
BBP	6,828,000		7,408,000		7,408,000		7,408,000	

Noot: Indien er op een post meerdere malen dezelfde soort wijziging voortkomt (bijv. 3x structureel en 1x incidenteel) wordt dat post in het algemeen bestempeld met de meest voorkomende wijzigingsssoort en of met het soort met het hoogste effect, als er een van elk is.

Gelet op deze geprojecteerde eindstand zal het financieringssaldo van de collectieve sector van Aruba eind 2024 op +2.6 % van het bbp uitkomen:

Collectieve Sector Land Aruba

in AFL duizend	B2024 incl. NvW	Δ	1ste BW2024 incl. NvW	Δ	2de OBW2024
Land	70,357	94,895	165,252	(44,916)	120,336
AZV	8,100	18,580	26,680	10,620	37,300
SVB	52,764	-	52,764	-	52,764
ATA	-	-	-	18,000	18,000
Serlimar	-	-	-	(1,022)	(1,022)
SEPB	-	-	-	-	-
UA	(1,000)	-	(1,000)	518	(482)
<i>Uitkering van ATA aan Land</i>	<i>(20,000)</i>		<i>(32,500)</i>		<i>(32,500)</i>
SALDO:	110,221		211,196		194,397
in % BBP:	1.6%		2.9%		2.6%
BBP:	6,828,000		7,408,000		7,408,000

Noot:

De BBP is cf. DEZHI Economic Outlook April 2024. In de kolom '2de OBW2024' zijn de prognoses van de overige entiteiten waar van toepassing geactualiseerd met de meest recente informatie per augustus 2024.

Dit betekent dat de collectieve sector van Aruba aan de begrotingsnorm van +1.0% van het bbp voldoet conform huidige prognoses en bij ongewijzigd beleid. Het te boeken collectieve overtollige overschot van +1.6% van het bbp ligt met name bij de sociale fondsen, en zal vooralsnog door hen besteden worden om duurzaam te blijven.

Onderwijl, vinden er technische overleggen tussen het Land en deze fondsen plaats om voortaan de inzet van de waargenomen overschot beter te laten stroken met de beleidsintentie van de LAft.

6. Overheidsschuld

In overeenstemming met de geldende schuldquotenorm streeft het Land ernaar om de schuldquote te verlagen naar 70% bbp in 2031, en daarna naar 50% in 2040. Aan de hand van de verwachte eindstand van dit dienstjaar c.q. Afl. 120.3 miljoen, en rekening houdend dat het Land net als in de afgelopen jaren blijft voldoen aan de overschotnorm, leidt de inzet van deze surplus tot een verdere verlaging van de schuldquote. Zoals uit onderstaande tabel te zien is, zal de schuldquote einde 2024 met 8.0%-punten dalen ten opzichte van 2023.

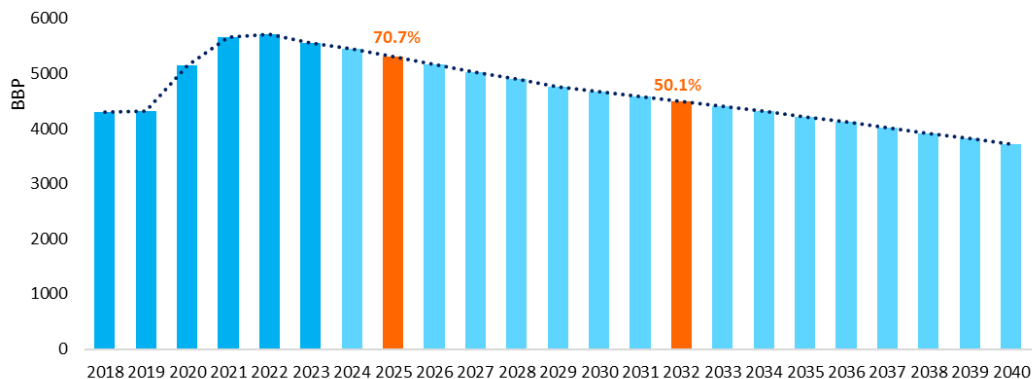
Tabel 6.1: Verwachte overheidsschuldstand

Alle bedragen zijn in AFL miljoenen

	AFL.	BBP-%	BBP in AFL.
Eindstand 2023	5562.7	81.6%	6817.0
Mutatie in kwartaal 1	-123.6		
Mutatie in kwartaal 2	10.9		
Eindstand 1ste helft 2024	5450.0	73.6%	7408.0
Verwachte mutaties in kw 3 en 4	-7.60		
Verwachte eindstand 2024	5442.4	73.5%	7408.0

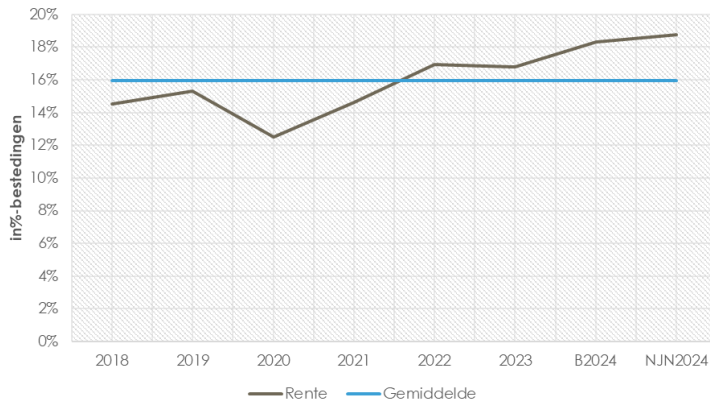
Dit betekent dat het Land en route is om al in dienstjaar 2025 de 70% van de schuldquoteverlaging te bereiken. Bij het inzetten van de middelen afkomstig van de meevaller uit 2024, zal het pad richting de 50% schuldquoteverlaging verder gefaciliteerd worden. In onderstaande grafiek is te zien dat in 2032, acht jaar eerder dan de norm voorschrijft (zie ook: art. 14 lid c LAft), Aruba verwacht wordt om de 50% van de schuldquote te bereiken bij ongewijzigd beleid.

Grafiek 6.2: Schuldverloop 2018-2040

Er is sprake van een dalende schuldenverloop, dankzij het inzetten van de surplussen. Deze dalende tendens is niet terug te zien in het renteverloop uitgedrukt als percentage van de bestedingen van het Land. Vooral sinds de covidperiode voortbewegen deze rentelasten zich boven op de gewoonlijk gemiddelde, zoals weergegeven staat in de volgende grafiek.

Grafiek 6.3: Renteverloop 2018-2024

De reden achter de niet-dalende rentelasten is tweevoudig. Aruba is afhankelijk van de marktprijzen op de (internationale) kapitaalmarkt en deze kunnen variëren per jaar, en het gunstig rentevoordeel op de covidlening betreft alleen deze leningen (ad. ca. 27%) en niet de rest van de leningenportefeuille (ca. 73%) van het Land. Als in de toekomst ook voor de laatstgenoemde leningen een optie is om deze tegen een gunstige rentevoordeel te herfinancieren (hetzij via Nederland, hetzij via de internationale kapitaalmarkt), zullen de rentelasten eventueel een dalende tendens gaan vertonen.

7. Meerjarig inzicht financiële lasten Landspakket

In deze nota zijn een aantal budget neutrale wijzigingen voorgesteld, welke terug te relateren zijn naar ontvangen middelen zijdens Nederland ten behoeve van de uitvoering van het Landspakket. In onderstaand overzicht staat een geactualiseerd beeld daarvan.

Budgettaire gevolgen van de uitvoeringsagenda (bedragen x AWG 1.000)				B=baten, L=lasten, I=investeringen.														
Structureel/ Incidenteel	2022			2023			2024			2025			2026			2027		
	B	L	I	B	L	I	B	L	I	B	L	I	B	L	I	B	L	I
Thema: A Financieel beheer	380.6	380.6	0.0	2078.5	2078.5	0.0	3297.8	3297.8	0.0	522.6	522.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Verslaggevingsstelsel	380.6	380.6					155.0	155.0										
Programmamanager A				618.7	618.7													
NSS				1459.7	1459.7													
Capaciteit versterking**				967.9	967.9		1090.5	1090.5		522.6	522.6							
Eindafrekening Subsidies*							106.6	106.6										
Three Lines							1899.0	1899.0										
E-LOFA							46.7	46.7										
Thema B: Kosten en effectiviteit publieke sector	0.0	0.0	0.0	618.7	618.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Programmamanager B				618.7	618.7													
Thema C: Belastingen	3245.4	3245.4	0.0	621.2	621.2	0.0	1094.7	-1171.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Hervorming fiscaal stelsel***	3245.4	3245.4						-2266.0										
Inhaal achterstand bezwaarafhandelingen				621.2	621.2		1094.7	1094.7										
Thema D: Financiële sector	0.0	1060.0	0.0	0.0	335.0	0.0	0.0	335.0	0.0	0.0	335.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
UBO-register		1060.0			335.0			335.0			335.0							
Thema E: Economische hervormingen	0.0	0.0	0.0	300.9	530.0	0.0	473.2	2318.2	286.5	0.0	1845.0	0.0	0.0	1845.0	0.0	0.0	1845.0	0.0
AFTA				300.9	530.0			1845.0			1845.0			1845.0			1845.0	
Sids Hossein							44.5	44.5										
Doorontwikkeling DPL							100.8	100.8		175.8	175.8							
Arbeidsmarktbeleid							148.2	148.2		464.3	464.3							
Reviseren & optimaliseren verzameling personeelsbehoefte op de arbeidsmarkt							31.6	31.6										
Realiseren forecasting model personeelsbehoefte							49.4	49.4	148.2									
Interface DAO en CENSO							98.8	98.8	138.3									
Handhaving										158.1	158.1							
Thema F: Zorg	0.0	0.0	0.0	745.8	745.8	0.0	745.8	745.8	0.0	750.0	750.0	0.0	750.0	750.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Uitbreiding Huisartsen Opleiding				745.8	745.8		745.8	745.8		750.0	750.0		750.0	750.0				
Thema G: Onderwijs	0.0	0.0	0.0	543.2	543.2	0.0	348.0	348.0	0.0	348.0	348.0	0.0	139.2	139.2	0.0	348.0	348.0	0.0
Kengtallen Registratiesysteem				543.2	543.2		348.0	348.0		348.0	348.0		139.2	139.2		348.0	348.0	
Thema H: Versterken rechtsstaat	8401.6	8401.6	0.0	8033.8	8033.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Grenstoezicht	8401.6	8401.6		6826.3	6826.3													
Kansspelautoriteit				79.0	79.0													
Ondermijningsgelden				1128.5	1128.5													
Totaal:	12027.6	13087.6	0.0	12942.0	13506.2	0.0	5959.4	5873.4	286.5	1620.6	3800.6	0.0	889.2	2734.2	0.0	348.0	2193.0	0.0

Financiering van de uitvoeringsagenda (bedragen x AWG 1.000)						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal baten	12027.6	12942.0	5959.4	1620.6	889.2	348.0
Totaal lasten	13087.6	13506.2	5873.4	3800.6	2734.2	2193.0
Totaal investeringen	0.0	0.0	286.5	0.0	0.0	0.0
Te financieren	-1060.0	-564.1	-200.5	-2180.0	-1845.0	-1845.0
Gewone dienst	1060.0	564.1	200.5	2180.0	1845.0	1845.0
Kapitaaldienst						
<i>Waarvan</i>						
TWO	12027.6	12942.0	5959.4	1620.6	889.2	348.0
Land	1060.0	564.1	5873.4	3800.6	2734.2	2193.0

Uitsplitsing totalen naar hoofdcategorie (bedragen x AWG 1.000)						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal baten						
<i>Belastingen</i>						
<i>Overig</i>	12027.6	12942.0	5959.4	1620.6	889.2	348.0
Totaal lasten						
<i>Personeelslasten</i>		1586.6	2931.0	1272.6		
<i>Goederen & diensten</i>	12027.6	11355.4	6721.8	1968.6	1778.4	696.0
<i>Afschrijvingen</i>						
<i>Interest</i>						
<i>Subsidies & overdrachten</i>	1060.0	564.1	2180.0	2180.0	1845.0	1845.0
<i>Sociale zekerheid</i>						
<i>Overig</i>						